

LB-1997-352

INSTANS:	Borgarting lagmannsrett - dom.
DATO:	1998-07-02
DOKNR/PUBLISERT:	LB-1997-352
STIKKORD:	Erstatning. Arbeidsgiveransvar. Skadeserstningsloven § 2-1.
SAMMENDRAG:	Tjenestemenn fra Fylkesskattekontor, Kemner og politi foretok ettersyn og beslag beslag hos selskapet og tok med dataanlegget for å få tilgang til regnskapsdata. De tok med server og lisensboks og flyttet serveren rundt til flere kontorer. Etter tilbakelevering av serveren fungerte ikke anlegget, og lisensboksen kom bort. Lagmannsretten fant at tjenestemennene hadde opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt ved håndteringen av dataanlegget, og gjorde Staten ansvarlig for følgeskadene.
SAKSGANG:	Oslo byrett Nr. 95-1307 A/63 - Borgarting lagmannsrett LB-1997-352 A/02
PARTER:	Ankende part: Staten v/ Finansdepartementet (Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten v/ advokat Richard Saue). Motpart: Regnskapssystemer AS (Prosessfullmektig: Advokat Per Danielsen).
FORFATTER:	Lagdommer Dag Stousland, formann. Lagdommer Hilde Wiesener Haga. Lagdommer Sveinung Koslung. To meddommere.

Henning Holstad, Oslo, var i begynnelsen av 1990-årene involvert i en rekke selskaper. Blant disse var Tiny Transport AS, AS Transport og Tiny Budbiler AS, som alle hadde befattning med budbilvirksomhet. Skatte- og avgiftsmyndighetene aksepterte ikke sjåførene som selvstendig næringsdrivende i relasjon til reglene om skattetrekk og merverdiavgift, og det kom til konflikt om dette mellom Holstad og myndighetene. Våren 1991 holdt Oslo kemnerkontor bokettersyn hos Tiny Budbiler AS og varslet ved brev av 27.9.1991 ettersyn også hos Tiny Transport AS. Regnskapene ble ført av Regnskapssystemer AS, som hadde lokale samme sted som de nevnte selskaper, og man ba om utsettelse av ettersynet fordi regnskapssjefen Anna Haraldsen skulle ha fødselspermisjon. Kemneren besvarte ikke forespørselen om utsettelse, men kontaktet politiet, som den 9.1.1992 utferdiget siktelse mot Henning Holstad for unnlatt skattetrekk vedrørende budbilsjåførene, jf skattebetalingsloven. § 51, jf § 10. Kemneren i Oslo og Oslo fylkesskattekontor besluttet å foreta en felles uvarslet kontroll under politibistand, og den 13.2.1992 møtte flere tjenestemenn fra hver av de nevnte etater frem i Holstads forretningslokaler i Nils Lauritssøns vei 39 under stort presseoppbud. På bakgrunn av siktelsen, som Holstad forøvrig ikke var gjort kjent med, hadde politiet innhentet Oslo forhørsretts beslutning om beslag og ransakning av alt regnskapsmateriale vedrørende Tiny Transport AS både på forretningsstedet og hos flere berørte privat.

I begynnelse påberopte man bare de sivilrettslige hjemler, jfr. merverdiavgiftsloven § 46 m.v. Men etter en stund tok politiet frem ransakningsbeslutningen, slik at besøket fra da av fikk straffeprosessuelt preg. Det som fantes av skriftlig materiale ble beslaglagt. Regnskapssystemer AS førte imidlertid regnskapene på data, og da alle relevante opplysninger ikke var skrevet ut, og det heller ikke forelå noen ajourført sikkerhetskopi, oppstod problemet om hvordan ettersynet skulle gis tilgang til datainnholdet i anlegget. Selskapet benyttet IBM anlegg med OS 2 som operativsystem, og fylkesskattestyrets "datamann" Terje Johnsbråten, var ikke fortrolig med dette systemet. Anlegget hadde 9 maskiner koblet i nettverket + server, IBM modell 80/ 386 F, samt et par skrivere, en streamer for sikkerhetskopi og en avbruddsfri strømforsyning. For å kunne benytte det databaserte regnskapssystemet var man avhengig av en lisensboks som var koblet til serverens skriverport. Da kontrollørene ikke oppnådde tilgang til datainnholdet, ble nettverket tatt ned og serveren koblet fra. Deretter ble både den og datarommet plombert og 4 kasettbånd beslaglagt. Neste dag den 14.2. .s.å. reiste Johnsbråten og en polititjenestemann tilbake og hentet serveren, og førstnevnte skrudde av lisensboksen og tok den med i lommen. Serveren og boksen ble låst inne ved fylkesskattekontoret,

og ble torsdag den 20.2. s.å. returnert til Regnskapssystemer AS. Serveren ble likevel straks hentet til fylkesskattekontoret igjen, mens lisensboksen angivelig ble liggende i datarommet i Nils Lauritssøns vei. Den 21.2. ble serveren fraktet videre til Skattedirektoratet, der nødvendig kopiering ble foretatt, før serveren samme kveld ble brakt tilbake til fylkesskattekontoret. På vei ut av heisen slo heisdøren til serveren, uten at de som bar den tenkte noe særlig over dette. Lørdag morgen den 22.2.1992 møtte politi og fylkesskattekontor opp hos Regnskapssystemer AS for å montere serveren. Den kom da opp med feilmeldinger, og ble derfor på ny tatt til fylkesskattekontoret for undersøkelser. Deretter ble den samme dag kl. 1400 tilbakelevert og montert hos Holstad. Da regnskapssjef Haraldsen søndag morgen den 23.2.s.å. møtte på kontoret for å arbeide med anlegget, oppdaget hun at lisensboksen manglet. Haraldsen måtte låne en tilsvarende boks rent midlertidig hos leverandøren av regnskapsprogrammet. Hun forklarer at serveren da hele tiden kom opp med feilmeldinger, og at anlegget slett ikke fungerte som det skulle. Holstad kontaktet advokat Per Danielsen, som mandag den 24.2.1992 etterlyste lisensboksen hos politiet. Den kom aldri til rette, og Regnskapssystemer AS måtte anskaffe ny boks. Det lyktes imidlertid ikke å få anlegget til å fungere, og i begynnelsen av april 1992 kjøpte selskapet en ny server av et annet merke for kr 90.936,-.

Spørsmålet om budbilsjåførenes status er senere prøvet for domstolene, og det er ved Borgarting lagmannsretts rettskraftige dom av 8.5.1996 lagt til grunn at disse skal anses som selvstendig næringsdrivende i relasjon til skatte- og avgiftslovgivningen. Siktelsen mot Henning Holstad for unnlatt skattetrekk ble frafalt. Den 4.3.1996 var det likevel tatt ut tiltale mot ham for diverse brudd på regnskapsloven, ligningsloven og merverdiavgiftsloven. Ved Oslo byretts dom av 21.1.1998 ble han i det alt vesentlige frifunnet. Men skatte- og avgiftsmyndighetene har holdt fast på sine etterberegningskrav, som for tiden står til prøvelse for etatenes egne klageorganer.

Ved stevning av 13.2.1995 reiste Regnskapssystemer AS og Tiny Transport AS sak mot staten og Oslo kommune med krav om erstatning i forbindelse med beslaget av server og lisensboks. Saken er senere hevet for Oslo kommunes og Tiny Transport AS' vedkommende, og den 30.10.1996 avsa Oslo byrett, satt med fagkyndige meddommere, dom i saken mellom de gjenværende parter med slik domsslutning:

1. Staten v/ Finansdepartementet dømmes til å betale til Regnskapssystemer AS erstatning med kr 250.000 - tohundreogfemtitusen.
2. Staten v/ Finansdepartementet dømmes til å betale til Regnskapssystemer AS saksomkostninger med kr 73.510 - syttitretusenfemhundreogti.
3. Oppfyllelsesfristen for punkt 1 og 2 over er 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne dom

For det nærmere saksforhold vises til byrettens dom.

Regjeringsadvokaten v/ advokat Richard Saue har rettidig påanket dommen til Borgarting lagmannsrett, og ankemotparten har tatt til gjenmæle i tilsvaret av 28.1.1997 fra advokat Per Danielsen v/ advokat Cathrine Rosmer. Ankeforhandling ble holdt den 16., 17. og 18. 6.1998, der ankemotparten møtte v/ nåværende styreformann Henning Holstad, som avga forklaring. Tidligere styreformann Anna Haraldsen (nå Teksdal) og IT-ansvarlig ved Oslo Fylkesskattekontor, Helge Bjørnstad, fulgte forhandlingene, jf tvistemålsloven § 213, og avga også forklaring. Retten ble satt med to fagkyndige meddommere etter begjæring fra ankemotparten. Det ble avhørt ytterligere 5 vitner og foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Den ankende part har nedlagt slik påstand

1. Staten v/ Finansdepartementet frifinnes.
2. Staten v/ Finansdepartementet tilkjennes saksomkostninger for byrett og lagmannsrett med tillegg av 12 % rente pro anno fra forfall til betaling skjer.

Til støtte for dette er i det vesentlige anført:

Saken omfatter ingen av de bakenforliggende forhold, verken holdbarheten av skatte- og avgiftsmyndighetenes sivilrettslige krav, eller utfallet av straffeforfølgningen mot Holstad. Selve aksjonen den 13.2.1992 var både berettiget og lovhjemlet, og lagmannsrettens tema er utelukkende om statens tjenestemenn herunder utviste erstatningsbetingende uaktsomhet ved håndteringen av

serveren og lisensboksen. Den ankende part bestrider at det ble utvist slik uaktsomhet, og mener byretten har tatt feil både i sin bevisvurdering og lovanvendelse på dette punkt.

Det er videre en klar avsporing når ankemotparten anfører at fylkesskattekontoret ikke var tilstrekkelig forberedt til aksjonen. Det er den skatte- og avgiftspliktige selv som skal bevise overholdelse av regelverket m.v. og legge forholdene til rette for de nødvendige kontroller fra det offentlige. Det kan ikke forventes at offentlige etater under utøvelse av denne virksomhet skal ha spesifikt kjenskap til de ulike EDB-systemer, og de hadde i nærværende sak heller ingen plikt til å knytte til seg spesialekspertise i anledning kontrollbesøket. Systemene bygger på gjensidig tillit og aktivt samarbeide fra de avgiftspliktige, noe som ikke ble fulgt opp fra ankemotpartens side den 13.2.1992.

Det var en svakhet ved Regnskapssystemer AS' eget dataopplegg at det ikke hadde sørget for tilfredsstillende sikkerhetskopiering, og således ikke foretatt betryggende oppbevaring av sine uutskrevne regnskapsdata. Både dette og selskapets holdning forøvrig må ses som brudd på medvirkningsplikten. Det ble derfor nødvendig for staten å ta ned anlegget - og å ta serveren med - for å få tilgang til datainnholdet. At en i ettertid muligens ser andre måter det kunne vært gått frem på, er ikke ensbetydende med at den fremgangsmåte som ble valgt var uforsvarlig. Etterhvert som kontrollen gikk over i straffeprosessuelle former, ble beslutningene forøvrig tatt av andre enn avgiftsmyndighetenes representanter. Lagmannsretten må legge til grunn Terje Johnsbråtens forklaring om at han den 20.2.1992 la lisensboksen tilbake i Regnskapssystemer AS' lokale før han tok selve serveren med på ny. Det var ikke bruk for boksen under kopieringen i Skattedirektoratet, og en ny streamer okkuperte nå den porten som boksen hadde brukt. Det mest naturlige var derfor å oppbevare lisensboksen i ankemotpartens eget datarom sammen med det øvrige tilleggsutstyr som lå igjen der. Dette fremsto heller ikke som risikabelt, når boksen for en kort stund skulle ligge der serveren alltid pleide å stå. Det ble ingen vesentlig endring av risikobildet, og det forelå heller ikke alternative løsninger som umiddelbart syntes bedre eller mindre risikable.

Dersom lagmannsretten mot formodning skulle komme til at det foreligger ansvarsgrunnlag vedrørende lisensboksen, aksepterer staten at tapet i den forbindelse utgjør kr 150.000, -.

Videre bestrides at det ble utvist erstatningsbetingende uaktsomhet i forbindelse med flyttingen av serveren. Det er helt vanlig å frakte slike maskiner i bil uten spesiell innpakning, og serveren ble festet med sikkerhetsbelte, mens en av tjenestemennene satt ved siden av og passet på. Det benektes at noen hadde opplyst at en harddisk var løs, og selv om det skulle være tilfellet at en slik disk ikke var skrudd helt fast, kunne den ikke forårsake skade på andre komponenter. Skulle det under transporten likevel tilstøte noe, må det ses som et hendelig uhell. Det samme gjelder episoden med heisdøren, som skyldtes en ren misforståelse mellom de to bærerne og heller ikke innebar noe særskilt skadepotensiale.

Det er under ingen omstendighet påvist tilstrekkelig årsaksammenheng mellom slaget fra heisdøren og det tap som her kreves erstattet. Selv om en kunne tenke seg en sammenheng, tar byretten feil når den legger til grunn at slaget førte til en maskinfeil, som i sin tur har forårsaket de påberopte feilene ved anlegget. Disse må mest sannsynlig tilbakeføres til programvarefeil. Staten viser også til at vitnet Øyen, som ble tilkalt for å bistå ankemotparten med anlegget, ikke syntes det var påtakelig mer feil ved dette etter kontrollaksjonen enn tidligere. Selskapet kunne med enkle midler ha sikret bevis for årsaksammenhengen, f. eks. ved å ta utskrift av feilmeldingene, og må ha tvilsrisikoen når dette ble unnlatt. At det ble ventet i nærmere tre år med å fremsette erstatningskrav, forsterker også dette.

Skulle lagmannsretten likevel finne at det foreligger både ansvarsgrunnlag og årsaksammenheng, aksepteres bare fakturabeløpet kr 7.965,- fra Øyvind Øyen som erstatningsberettiget tap. Det øvrige tap avvises som fullstendig udokumentert og staten uvedkommende. Under enhver omstendighet må tapet beregnes i forhold til hva det ville kostet å anskaffe en likeverdig brukt maskin. Selv om selskapet valgte å anskaffe en ny server, kan staten ikke pålegges å erstatte slik nypris. Når det gjelder datautstyr, foregår en kontinuerlig utskiftningsprosess, og slike maskiner som det her er snakk om, byttes gjerne hvert tredje år. For ankemotparten ble situasjonen bare at utskiftning måtte skje på et noe tidligere tidspunkt enn ellers, og det er derfor alternativt bare et rentetap som skal erstattes. En brukt server har liten egenverdi, og

hvis man regner 7 % rente av en anskaffelsespris på kr 90.000,-, vil det årlige tap bare utgjøre kr 6.300,-.

Ankemotparten har nedlagt slik påstand:

1. Byrettens dom stadfestes, dog med det tillegg at det betales 12 % renter pr.år fra byrettens oppfyllelsesfrist.
2. Regnskapssystemer AS tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten med tillegg av 12 % renter pr.år fra forfall til betaling skjer.

Til støtte for dette er i det vesentlige anført:

Selv om det direkte ansvarsgrunnlag knyttes til tjenestemennenes håndtering av dataanlegget og lisensboksen, må en likevel anlegge et noe mer helhetlig syn. Det bestrides at Holstad var lite samarbeidsvillig, men hans opptreden bør i så måte ses i lys av de bakenforliggende uenigheter og den fremgangsmåte staten her hadde valg. Det var også kjent at selskapet kjørte sine regnskaper på data med operativsystemet OS 2. Når man først valgte å komme uvarslet på en så bredt anlagt kontroll, burde man også ha forberedt seg bedre. Hvis fylkesskattekontoret ikke hadde nødvendig utstyr for OS 2 - systemet, burde det enten ha skaffet seg slikt utstyr - eller sørget for tilgjengelig ekstern bistand - i forkant.

Ankemotparten kan heller ikke se at det var nødvendig å ta ned anlegget eller flytte serveren, idet det fantes andre og bedre måter å få tilgang til datainnholdet på. Man kunne overført det til en annen PC, eller kontaktet markedet for en tilfredsstillende sikkerhetskopi- løsning og tappet anlegget dagen etter. Dataene kunne også vært kjørt ut på disketter, eller sågar på papir, selv om dette hadde vært mer tungvinte løsninger. OS 2 systemet var svært ømfintlig, og både Holstad og Haraldsen advarte sterkt mot flytting av serveren. De fremholdt uttrykkelig at en harddisk var løs. Hvis statens tjenestemenn hadde lyttet til advarslene, ville skaden vært unngått.

Selv om ingen i Nils Lauritssøns vei 39 har sett den bortkomne lisensboksen etter beslaget, vil ankemotparten ikke bestride at Johnsbråten kan ha lagt den i datarommet slik han forklarer. Men dette var i så fall ingen forsvarlig fremgangsmåte for en så liten gjenstand, som dessuten var særdeles viktig og kostbar. Johnsbråten skulle sørget for at den kom rette vedkommende i hende og ble skikkelig tatt vare på. Han skulle også ha sørget for notering i beslagsrapporten, slik at det ville fremgå ved kvittering når boksen ble tilbakelevert. Eller lisensboksen kunne vært skrudd på serveren igjen, slik at den alltid fulgte med denne.

Lagmannsretten må dernest legge til grunn Anna Haraldsens forklaring om at anlegget etter tilbakeleveringen var mer eller mindre ødelagt, slik at serveren etter kort tid måtte kasseres. Dette kan ha hatt flere samvirkende årsaker, men de må alle knyttes til flyttingen av serveren. Denne kan ha blitt utsatt for bevegelser under transporten, eller ha reagert på temperatursvingninger eller miljøendring ellers. Den løse harddisken kan ha kommet borti andre komponenter, og ikke minst kan slaget fra heisdøren ha foranlediget ødeleggelse. Dette siste kan ikke ses som et hendelig uhell, men det må karakteriseres som klart uaktsom opptreden å slippe en tung heisdør mot en så ømfintlig gjenstand som en dataserver.

Etter ankemotpartens oppfatning må staten her være ansvarlig såvel i kraft av arbeidsgiveransvaret etter skadeserstatningsloven § 2-1 som ut fra et forvaringssynspunkt.

Endelig fremholdes at de økonomiske følgetap av skaden har vært mange ganger større enn det beløp Oslo byrett har tilkjent. Det nye anlegget kostet ca kr 90.000,-, og selv om det må gjøres fradrag for merverdi i forhold til et gammelt anlegg, skulle fradraget på langt nær være så stort som byretten har satt det. Ankemotparten har likevel ikke villet motanke på dette punkt. Den øvrige erstatning er særdeles beskjedent utmålt. I tillegg til fakturabeløpet til Øyvind Øyen for hans bistand med å få anlegget opp etter flyttingen, har selskapet måttet betale et betydelig antall overtidstimer til egne ansatte for å få anlegget i drift igjen. Det har også hatt tap ved at ansatte i Tiny Transport AS hjalp til med dette, noe som medførte at Regnskapssystemer AS måtte redusere sine fakturaer overfor Tiny Transport AS.

Lagmannsretten er kommet til samme resultat som byretten og kan i hovedsak slutte seg til dens begrunnelser.

Erstatningskravet bygger på arbeidsgiveransvaret etter skadeserstatningsloven § 2-1, hvoretter staten er objektivt ansvarlig for sine tjenestemenns uaktsomme handlinger under tjenesteutøvelse. Ved aktsomhetsvurderingen skal det tas hensyn til om de krav som med rimelighet kan stilles til vedkommende virksomhet er tilsidesatt. For staten som arbeidsgiver er kravene strengere ved utøvelse av kontrollvirksomhet m.v enn ved servicevirksomhet. Ansvaret omfatter både anonyme og kumulative feil, og det er derfor underordnet hvilke statlige tjenestemenn en eventuell uaktsomhet kan føres tilbake til.

Etter en samlet vurdering er lagmannsretten enig med byretten i at statens tjenestemenn her må sies å ha opptrådt uaktsomt, både i forhold til den bortkomne lisensboksen og det ødelagte dataanlegget forøvrig. Det legges til grunn at Holstad ikke vegret seg eller nektet å bistå ved ettersynet på en slik måte at dette får betydning ved uaktsomhetsvurderingen.

Ad lisensboksen:

Det legges til grunn som ubestridt at Terje Johnsbråten den 20.2.1992 la lisensboksen tilbake i datarommet til Regnskapssystemer AS, slik han har forklart. Dette var imidlertid ingen forsvarlig fremgangsmåte for en så vital og kostbar komponent. Boksen var på størrelse med en halv sigarettpakke, og kunne med sitt beskjedne format og utseende forøvrig lett komme bort. Den var til gjengjeld en særdeles viktig del, idet regnskapssystemet ikke kunne kjøres uten at boksen var på plass. Hvis den ble borte, måtte selskapet anskaffe ny lisensboks, og dette betydde et utlegg på ca kr 135.000,-.

Det kunne i og for seg være fornuftig å skru boksen av serveren under flyttingen, for at den ikke skulle stikke ut og bli skadet i transporten. Men når den først ble separert fra serveren, måtte man til gjengjeld være ekstra påpasselig med den. Lisensboksen burde da blitt behandlet som egen beslagsgjenstand og oppført i beslagsrapporten, slik at den ikke kunne leveres tilbake uten kvittering. Det var en feil at dette ikke ble gjort, og det var under enhver omstendighet uaktsomt å bare legge boksen igjen på en benk i datarommet uten at rette vedkommende ble underrettet og kunne ta vare på den. Rommet ble brukt som kontorplass for en ansatt som arbeidet med budbilsjåførene, slik at det var mye trafikk der også av utenforstående. Fremgangsmåten innebar etter lagmannsrettens oppfatning en betydelig risiko, og statens anførsler på dette punkt kan ikke føre frem.

Det legges til grunn at lisensboksen kom bort før noen i Regnskapssystemer AS ble oppmerksom på at den var lagt tilbake. Forsvinningen anses forårsaket ved uaktsom opptreden fra en av statens tjenestemenn, og den ankende part er derfor ansvarlig for skadefølgen, jfr skadeserstatningsloven § 2-1. Partene er enige om at erstatningen kan settes til kr 150.000,-, og lagmannsretten har ikke noe å bemerke til det.

Ad serveren:

Fra Oslo kemnerkontors tidligere bokettersyn var tjenestemennene kjent med at Regnskapssystemer AS kjørte regnskapene på data med operativsystemet OS 2, og de måtte forutse at det under aksjonen kunne bli nødvendig å tappe anlegget for data. Når man valgte å komme uvarslet, måtte man også være forberedt på vanskeligheter med tilgang til anlegget, og at det da ville bli bruk for særlig ekspertise. Terje Johnsbråten har forklart at han ikke har formell EDB-utdannelse og heller ikke var kjent med OS 2 systemet. Lagmannsretten finner det lite skjønnsomt at man ikke hadde sørget for annen tilgjengelig ekspertise i forbindelse med oppgaven.

Lagmannsretten er enig med ankemotparten i at det ikke var nødvendig å ta anlegget ned og flytte serveren. Det hadde vært fullt mulig å innhente assistanse for å ta kopi i stedet. Dette ble også foreslått av Holstad, men når han ikke fulgte opp, burde tjenestemennene selv kontaktet en fagperson som kunne bistå med dette. Unnlatsen av dette fremstår også som kritikkverdig.

Videre legges til grunn at det var svært risikabelt å flytte serveren. Den utgjorde kjernen i anlegget, samtidig som den var meget sårbar for flytting. Det er generelt stor risiko for at skade kan oppstå når en slik hovedenhet frakobles sitt opprinnelige miljø. OS 2-programmet var i 1992 ennå uutviklet og spesielt ømfintlig. Dette burde kompetente EDB-folk vite, og lagmannsretten viser også til at både Holstad og Haraldsen bestemt frarådet flyttingen.

Transporten innebar dernest risiko for at det kunne skje fysisk skade på maskinen, og serveren

burde vært pakket i henhold til produsentens spesifikasjoner. Bransjen har klare krav i så måte, og en offentlig instans som utfører straffeprossessuelt beslag burde være spesielt påpasselig med å følge anvisningene. Tjenestemennene måtte også sørge for å få alle enheter betryggende sikret før transporten. Det legges til grunn at ankemotparten uttrykkelig hadde gjort oppmerksom på at en harddisk var løs, og den kunne da lett komme borti andre komponenter og foranledige skader. Det hadde vært enkelt å skru den fast, og tjenestemennene må bebreides at dette ikke ble gjort. Endelig legges til grunn at serveren på en av sine mange turer fikk et slag av heisdøren da den skulle bæres ut av heisen. Det er ikke opplyst noe som tilsier at dette bare var et hendelig uhell, og lagmannsretten finner det uaktsomt at bærerne her ikke passet bedre på. Det kan ikke med sikkerhet fastslås at det var støtet fra heisdøren alene som forårsaket de etterfølgende funksjonsfeil. Etter lagmannsrettens oppfatning synes det imidlertid nærliggende at støtet har vært en medvirkende årsak. Det kan også ha vært medvirkende til de senere problemer at serveren er blitt tilknyttet et annet OS 2-miljø med risiko for systemendringer. Anlegget kan ha blitt påført virus, og kan også ha blitt påført skader i forbindelse med søking etter slettede filer. Etter rettens vurdering må det uansett bebreides tjenestemennene som uaktsomt at serveren i forbindelse med transport og tapping av data ble utsatt for en uakseptabel skaderisiko, som kunne vært forhindretd dersom en mer betryggende fremgangsmåte var blitt valgt og kompetent bistand innhentet.

Lagmannsretten legger til grunn Anna Haraldsens forklaring om at anlegget tidligere hadde fungert tilfredsstillende, men at det ikke var mulig å få det til å fungere etter tilbakeleveringen. Serveren kom stadig opp med feilmeldinger eller stoppet av seg selv. Det var ingen sammenheng i meldingene, og det var umulig å finne ut hvor feilen kom fra. Ankemotparten arbeidet mye med dette og prøvde bl.a. å bytte noen av kortene, uten at det hjalp. Lagmannsretten konstaterer således at det etter kontrollaksjonen oppstod en mengde feil, og finner sannsynliggjort at disse må tilskrives flyttingen og/ eller håndteringen av serveren mens den var i statens forvaring. Det legges til grunn at selskapet ikke kunne bruke serveren lenger, og var henvist til å skaffe en annen i stedet.

Regnskapssystemer AS har ikke motanket vedrørende erstatningsutmålingen, men lagmannsretten er enig i at den utmålte erstatning synes beskjedent i forhold til det tap som her er sannsynliggjort. Utgangspunktet ved tapsberegningen må være gjenanskaffelsesverdien av en tilsvarende server. Når selskapet valgte å kjøpe en ny server med større kapasitet, må det gjøres et visst fradrag for den oppgradering selskapet dermed kunne nyte godt av. Lagmannsretten har intet å bemerke til byrettens beregning av tapet på dette punkt til kr 50.000,-.

Av det øvrige tap har staten bare akseptert fakturabeløpet kr 7.965,- til Øyvind Øyen. Lagmannsretten finner imidlertid tilstrekkelig sannsynliggjort at kostnadene ved forsøkt skadeoppretting har vært adskillig større, og ser ikke grunn til å sette den samlede erstatning lavere enn byretten har gjort. Det legges til grunn at ankemotparten hadde mye strev og ulempe med å prøve å få anlegget opp igjen før serveren ble byttet ut og at dette medførte betydelig merarbeid, som er kompensert med overtidbetaling m.v. Erstatningen settes her til kr 50.000,-, slik byretten har gjort.

Den samlede erstatning blir etter dette kr 250.000,-. Byrettens dom blir da å stadfeste, idet en heller ikke finner grunn til å endre dens omkostningsavgjørelse. I tillegg kommer lovens morarente med 12 % pr. år både av tilkjent erstatning og av omkostningsbeløpet fra forfall til betaling skjer.

Anken har ikke ført frem, og den ankende part tilpliktes å erstatte ankemotpartens saksomkostninger for lagmannsretten med morarenter, jf. hovedregelen i tvistemålsloven § 180, første ledd. Advokat Danielsen har inngitt omkostningsoppgave på kr 81.641,-, hvorav salær utgjør kr 78.500,-. Lagmannsretten legger oppgaven til grunn. I tillegg betaler staten også salær til de fagkyndige meddommere.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

1. Byrettens dom stadfestes med det tillegg at det betales 12 % renter pro anno både av tilkjent erstatning og tilkjente saksomkostninger fra forfall til betaling skjer.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler staten v/ Finansdepartementet til

Regnskapssystemer AS 81 641 - åttientusensekshundreogførtien - kroner med tillegg av 12 % årlig rente innen 2 - to - uker fra denne doms forkynnelse. I tillegg betaler staten omkostningene til de fagkyndige meddommerne. .

Sist oppdatert 2. april 2009